



**Eminentissimi Ac Reverendissimi Domini, D. Joannis Baptistæ, Cardinalis De Luca, Theatrum Veritatis Et Justitiæ, Sive Decisivi Discursus**

Ad Veritatem Editi In Forensibus Controversiis, Canonicis & Civilibus, in quibus in Urbe Advocatus, pro una partium scripsit, vel Consultus respondit ; Cum Indicibus Argumentorum, Causarum ac Rerum luculentissimis. Opus Tam Judicibus, Quam Causarum Patronis, atque omnibus in utroque Foro ...

Tractatus Primi Pars I. de Usuris, & interesse, Pars II. de Cambiis, Pars III. de Censibus, Pars IV. de Societatibus Officiorum

**Luca, Giovanni Battista de**

**Coloniae Agrippinae, 1691**

Disc. XVI. Civitatis Castelli census. De eadem materia extinctionis census per novationem ejusque transfusionem in aliud creditum, An ob non implementum reviviscat, ita ut fructus debeantur.

---

[urn:nbn:de:hbz:466:1-74112](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-74112)



potest, cum pactum resolutivum censetur adjectum in gratiam creditoris, & quatenus ipse uti velit, qua facultate posita, impossibile est dare censum vivum & fructiferum, quia id repugnat essentiae census *Cenc. dicta quest. 107. n. 15. § 24. dec. 29. n. 28. par. 9. rec. § lat. in dicta Romana reviviscencia censuum disc. 81. sub tit. de feud.* unde propterea regressus ad primæva jura censetur reservatus compatibiliter, pro anterioribus scilicet hypothecis & iuribus, ita ut ista per secundam conventionem non censentur novata, atque hæc mihi videbatur veritas.

**CIVITATIS  
CASTELLI  
CENSVS  
PRO  
HÆREDIBUS PIRRI  
DE PAZZIS  
CUM  
JOANNE DE VITELLIS.**

*Casus variè decisus per Rotam,  
ubipendet.*

De eadem materia extinctionionis census per novationem ejusque transfusionem in aliud creditum, an ob non implementum reviviscat, ita ut fructus debeantur.

S U M M A R I U M.

1. **F**acti series.
2. **V**erba importantia traditionem seu consignationem, an & quando illam probent sequentiam.
3. **P**er probationes affirmativas & negativas hinc inde casus redditur dubius.
4. **N**on tantum viget ratio prescriptionis per annorum decursum, sed etiam per adminicula & presumptiones ad favorem debitoris.
5. **D**e censu non vivo, ubi potest repeti fors transfusa in aliud creditum.
6. **I**ntra quantum tempus debitor generis teneatur ad pretium quanti plurimi.

D I S C. XVI.



Um Pirrus de Pazzis esset debitor Luthi de Vitellis in censu fortis scutorum 1200. nec non in quadam societate officii, pro utroque credito tam in sortem quam in fructum, conventum est intra certum tempus à Pirro præstari debere tantam frumenti quantitatem, quæ juxta jam taxatum pretium adæquaret, Post longum autem temporis interstitium Joannes Luthi hæres contra Diamantem & alios Pirri hæredes mandatum executivum obtinuit ab **A C** pro fructibus dicti census,

perinde ac si viveret, atque in primævo statu duraret, & commissæ per Signaturam causa in *Rota coram Viresio* cum clausula, *Si quid exequendum*, datoque confucto dubio, *an mandatum esset exequendum*, sub die 10. Decembris 1649. negativa resolutio prodiit ad favorem debitoris ex eo fundamento, quod ex censu extincto non possunt amplius deberi fructus, à qua resolutione recessum fuit sub die 5. Decembris 1653. & in hac ultima perstitum fuit in alia disputatione habita sub die 29. Maji 1665. in qua solum ego ad defensionem assumptus fui, prima vero decisio cambii 1649. est impressa *decis. 355. par. 10. rec.*

Omnium decisionum hinc inde editarum fundamentum, consistit in facto, sequente scilicet vel non integræ consignationis frumenti prædicti, Prima enim decisio creditur de illa constare ex verbis in scriptura conventionis contentis actualem traditionem præferentibus, concurrentibus etiam aliquibus adminiculis & probationibus ex parte debitoris deductis, Aliæ vero posteriores firmant probationes non sufficere, ob exceptiones in contrarium ponderatas, Atque ad fundamentum verborum traditionem denotantium prout sunt, *dat, tradit, cedit, &c.* respondetur, & in hac parte bene, quod verba prædicta tribuunt quidem facultatem apprehendendi sed non important veram traditionem, nisi de illius veritate constet juxta theoreticam Bartoli in lege prædicta ad finem ff. de acquirenda possessione Roman. consilio 482. numero 2. in fine cum sequentibus *Narr. consilio 360. numero 2. Mascard. de probationibus conclusio 298. numero 10.* cum aliis in utraque decisione allegatis.

Quidquid autem sit de his, quæ in nudo facto consistunt super hujusmodi traditionis probationibus affirmativis vel negativis, quæ plures hinc inde per causæ Patronos deducebantur, ex quibus negari non poterat casum reddi dubium, quod sufficere dicebam pro debitore stante diurno silentio intermedio annorum circiter 25. non quidem ratione præscriptionis, ut illud ponderat *decisio 5. Decembris 1653.* sed in ratione adminiculi, & presumptionis iuxta terminos textuum cum ibi notatis in lege *Procula ff. de probationibus ex deductis per Afflictum decisione 13. Surdum decisione 105. Merlin. decis. 124. & alios.*

Adhuc tamen posito, quod probationes debitoris circa dictam frumenti consignationem non concluderent, ita ut dicendus esset frumenti promissi debitor, parum probabiles videbantur dictæ posteriores resolutiones, in ordine ad condemnationem ad fructus census, stante illius extinctionione sequuta per formalem novationem, per quam fors una cum fructibus & cum mixtura etiam alterius crediti transfusa est in contractum omnino diversum super debito generis, cum libera facultate creditoris repetendi quancumque sortem, quo casu in bona juris ratione impossibile videretur dare censum vivum & fructiferum, ex iis, quæ plures casus distinguendo habeantur deducta in *Paresina censu disc. præcedenti.*

Clarius verò in hac facti specie, in qua non agitur de simplici receptibilitate fortis in eadem pecunia, in qua illa tradita fuerat, sed de illius transfusione in debitum generis diversi, cujus non implementum maximum interesse debitoris, & e converso notabile incrementum creditori causare potest, ob pretium quanti plurimi, ad quod, vel indefinitè intra totum moræ tempus juxta unam opinionem, vel intra triennium juxta alteram, debitor generis teneatur



teneretur ad text. in l. vinum ff. si certum petatur cum concord. per Surd. decis. 81. Duran. decis. 346. Girb. decis. 115. Rot. decis. 421. par. 9. rec. ubi concordantes; Durum enim, sicutque improbabile videtur, ut eodem tempore dari debeat in creditore non solum libera facultas repetendi sortem principalem ad libitum, sed etiam assequendi istud grave interesse pretii quanti plurimi ex debito generis, in quod eadem fors per expressam novationem transfusa fuit, quod interesse sepius duplum & ultra importare solet omnibus aliis gravius, ut si e sequenter experimur ob notabiles alterationes, quas frumenti pretia facere solent, quodque eodem tempore census fuerunt, decisio nullum verbum, dum motivatis solet satisfacere, secus enim insequentibus disputationibus solet inculcari super eisdem, dum subsistentia videntur, & paritura bonum exitum.

**FLORENTINA**  
**LEGATI**  
**PRO**  
**HÆREDIBUS**  
**FERDINANDI**  
**DE**  
**CAROLIS.**

*Responsum pro veritate extra  
Curiam.*

An sub legato stabilium veniant census, ita ut istorum fructus cedant sub dispositione facta de redditibus bonorum stabilium, Et an sub istorum nomine veniant pecuniæ investitæ super Montibus.

**S V M M A R I V M.**

- 1 **C**asus controversia.
- 2 **C**ensus an reputentur tanquam stabilia, eorumque nomine veniant.
- 3 **C**ensus imponi potest super alio censu.
- 4 **S**ub legato stabilium veniunt census.
- 5 **Q**uando pro legatario amplè sit respondendum.
- 6 **P**ecunia investita super montibus habentur pro stabilibus.
- 7 **Q**uod loca Montium fraternizent cum censibus, quod declaratur.
- 8 **I**lle annuus redditus, qui prestari solet per loca pia donec revertentur pecuniam, an importet censum, & quid importet.

**D I S C. XVII.**



**C**UM Ferdinandus in ejus testamento mandasset ex redditibus bonorum stabilium, quæ tunc possidebat, tot puellas singulis annis maritari debere, sequuta ejus morte, orta est difficultas, An sub hujusmodi legato venirent fructus censuum in hæreditate remanentium, & an venirent fructus pecuniarum, quæ post ejusdem testatoris mortem per dictos hæredes, eorumque administratores investitæ fuerunt super Monte Florentiæ, & super hoc expedito consilio.

Quoad primum respondi affirmativè, licet aliqui scribentes senserint census dici non debere stabilia, sed constituere quamdam tertiam speciem, de juribus & actionibus potius quàm de bonis stabilibus participantem, ex congestis per Rotam decisione 235. numero secundo & tertio & 311. numero 15. & sequentibus par. 7. recentiorum, ex quibus Aliograd. sentor, & alii ad causam tanquam Advocati potius quàm ad veritatem pro hæredibus scriperant, se potissimè suadentes in speciali auctoritate Eugenii cons. 100. lib. 1. attramen in contrarium est magis communis & recepta, ut scilicet pro stabilibus habeantur, ut in allegata decisione 235. parte 7. Buratt. decisione 474. numero 2. 580. numero 8. & 725. numero 3. & in aliis per Cencium de censibus questione 30. numero 6. Barbof. de Episcopo allegatione 95. numero 45.

Undè propterea receptum est super censibus tanquam bonis stabilibus fructibus ad formam Bullæ Pii P. imponi posse census ex deductis per Cencium questione 31. numero 1. & sequen. Leonardum de suris questione 46. numero 13. Buratt. decisione 913. numero 1. & 2. & dicta decisione 235. parte 7. recentiorum ubi respondetur contrariis.

Et in specie quod sub legato stabilium veniant census Gabr. consilio 141. numero 18. cum sequen. lib. 2. Surd. decisione 204. numero 7. Gratian. disceptatione 981. numero 34. Buratt. decisione 574. numero 2. de Marim. resolut. 11. lib. 1. numer. 4. Cenc. quest. 30. num. 8. ex quibus curandum non est de unica contraria auctoritate Eugenii dicto cons. 100. ex eo præsertim, quod consulentium auctoritates utpotè ad causæ opportunitatem & pecuniam frequentius sunt leves & suspectæ.

Fortius autem hujusmodi opinionem recipiendam esse dicebam, ex eo quod negari non poterat verari in casu dubio, in quo proindè ex duplici ratione pro legato benigna interpretatione respondendum erat, una scilicet, quia pro dotalibus piis subsidiis, & altera, quia hæc dispositio concepta erat in casu extinctionis hæredum sanguinis, ita ut bona hæreditaria ad extraneos transitum facere deberent, undè propterea de plano intrabat propositio quod pro legatario potius quàm pro hærede in dubio respondendum esset.

Quo verò ad pecunias post mortem testatoris investitas super Monte Florentiæ, plana erat negativa ex facto, dum legatum restrictum erat ad redditus illorum stabilium, quæ de tempore Testamenti testator possidebat, ibi, *Dell' entrate de i beni stabili, che di presente si troua hauere e possedere, sed cessante hoc facto, Ego eram in diversa sententia ab illa, in qua fuerunt aliqui ex ejusdem Curie Advocatis super eisdem punctis interrogati, credentes istas pecunias jure crediti regulandas esse, quoniam ut in proposito pecuniarum, quæ investitæ sint super Montibus Venetiarum, Florentiæ vel similibus, habetur sepius deductum sub tit. de Regalibus ad materiam locorum Montium,*